

ODPORÚČANÝ POSTUP PRE MANIPULÁCIU SO ZÁSIELKAMI PODOZRIVÝMI Z BIOLOGICKEJ KONTAMINÁCIE

Odporúčaný postup bol vypracovaný hlavným hygienikom SR v októbri 2001 ako adekvátna odozva na krízovú situáciu vzniknutú na území SR po teroristických útokoch na USA. Predstavuje odporúčané bezpečnostné opatrenia pre manipuláciu s materiálmi podozrivými z kontaminácie pôvodcom antraxu alebo inými biologickými prostriedkami pri nehodách a iných prípadoch výskytu. Je všeobecne platný pre všetky skupiny obyvateľstva, a to pre právnické osoby aj fyzické osoby. Cieľom materiálu je preventívne zabrániť ohrozeniu života a zdravia osôb, ktoré prišli do kontaktu s uvedenými pravdepodobne kontaminovanými materiálmi, prípadne lokalizovať šírenie pôvodcov hromadných, najmä prenosných ochorení z priestoru výskytu (použitia).

I. Charakteristika

- 1) Pôvodca antraxu, *Bacillus anthracis*, môže spôsobiť infekciu pľúc, kože alebo tráviaceho systému. Aby k uvedenému došlo, musí byť pôvodca ochorenia vdýchnutý vo forme niekoľkých tisícok spór v jemnom aerosóle (s rozmermi častíc niekoľko mikrometrov), musí preniknúť cez porušenú pokožku, prípadne byť požitý v kontaminovanej potrave alebo vode. Dôležité je zapamätať si, že ani po expozícii organizmu pôvodcovi ochorenia netreba podliehať panike, nakoľko predísť rozvoju ochorenia možno včasnou masívnou aplikáciou zodpovedajúcich antibiotík v úvodnej dávke 500 mg s opakovaním po 8-10 hod. (napr. penicilín, streptomycín, erytromycín, aureomycín, ciprofloxacín, fluorochinolón). Antrax sa bežne nešíri kontaktom z osoby na osobu. Cez neporušenú pokožku pôvodca antraxu nepreniká.
- 2) Pôvodcu antraxu nie je ľahké vyprodukovať a pripraviť na praktickú aplikáciu, vyžaduje si vysokú úroveň odborných znalostí a špeciálne mikrobiologické zariadenie. Ohrozenie života a zdravia spôsobujú nie všetky, ale len niektoré špecifické kmene pôvodcu antraxu (napr. americký kmeň AMES, ktorý bol použitý v desiatkach zásielok v USA). Ak sa aerosól so spórmi pôvodcu ochorenia vdýchne, môže vzniknúť veľmi nebezpečná a mimoriadne rýchla pľúcna (inhalačná) forma antraxu, spôsobujúca pri neliečení úmrtie do cca 24-48 hod. Aj v tomto prípade je dôležité a efektívne včasné rozpoznanie (detekcia) a identifikácia (špecifikácia) pôvodcu a liečenie ochorenia vakcínami a vybranými antibiotikami, ako aj imunita organizmu postihnutej osoby a jej vnímavosť na pôvodcu ochorenia.

II. Charakteristické identifikačné znaky materiálov a zásielok podozrivých z kontaminácie pôvodcom antraxu alebo inými nebezpečnými biologickými prostriedkami:

- a) veľa známok na obálke,
- b) rukou napísaná alebo nesprávne napísaná adresa,
- c) nesprávne tituly a oslovenie adresáta,
- d) uvedené tituly, ale žiadne meno a priezvisko,
- e) gramatické chyby,
- f) olejové alebo farebné škvrny, podozrivý zápach,
- g) neuvedená spiatočná adresa,
- h) vyššia hmotnosť listu (balíčka),
- i) tvarovo nesúmerná alebo nerovná (hrboľatá) obálka,
- j) vyčnievajúce drôty alebo kovové (napr. hliníkové) fólie,
- k) veľa zabezpečovacieho materiálu, ako lepiace pásy, nálepky a pod.,
- l) veľa nápisov a označení, farebne a tvarovo pútavých nálepiek s textom alebo obrázkom,
- m) tikanie vo vnútri zásielky,
- n) označenie na obálke ako „dôverné“, „do vlastných rúk“ alebo „osobné“,
- o) odlišné miesto odoslania na spätnej adrese od miesta odoslania na poštovej pečiatke.

Podozrivé materiály a zásielky sa vo väčšine prípadov vyznačujú kombináciou viacerých identifikačných znakov.

III. Postup manipulácie s podozrivým neotvoreným listom (balíkom), prípadne aj označeným ako „Antrax“:

- 1) NETRIASŤ zásielku a NEVYBERAŤ zo zvedavosti jej obsah,
- 2) VLOŽIŤ zásielku do plastového vrečka alebo nejakého iného vhodného obalu (kontajnera), aby obsah nemohol vytekať,
- 3) ak nie je vhodný obal alebo kontajner k dispozícii, zásielku ZAKRYŤ, napr. oblečením, fóliou, papierom, smetným košom - už ju NEODKRÝVAŤ,
- 4) ak sme v zamestnaní, UPOZORNIŤ priamo nadriadeného vedúceho zamestnanca a HLÁSIŤ prípad miestnej polícii,
- 5) ak sme doma, hlásiť prípad miestnej polícii,
- 6) pre príslušníkov policajného zboru SI PRIPRAVIŤ zoznam všetkých osôb, ktoré sa nachádzali v miestnosti alebo časti budovy v čase zistenia podozrivej zásielky,
- 7) OPUSTIŤ miestnosť, ZAVRIEŤ jej dvere aj časť budovy, aby ďalšie osoby nemohli prísť do kontaktu s podozrivou zásielkou - ZABRAŇOVAŤ vo vstupe dovnútra iným osobám,

- 8) na dvere miestnosti (časti budovy) PRIPEVNIŤ list papiera s nápisom POZOR ! PODOZRIVÁ ZÁSIELKA! NEVSTUPOVAŤ !
- 9) UMYŤ SI ruky mydlom alebo saponátom a vlažnou vodou, aby sa prášok nerozšíril na tvár,
- 10) POSKYTNÚŤ príslušníkom policajného zboru horeuvedený zoznam osôb.

IV. Postup manipulácie s listom (balíkom) s obsahom prášku, prípadne s práškom vysypaným na povrchu:

- 1) NEUTIERAŤ prášok prachovkou alebo iným materiálom, aby sa nezvíril, ale ho okamžite ZAKRYŤ, napr. oblečením, fóliou, papierom, smetným košom, a potom HO NEODKRYVAŤ,
- 2) ak sme v zamestnaní, UPOZORNIŤ priamo nadriadeného vedúceho zamestnanca a HLÁSIŤ prípad miestnej polícii,
- 3) ak sa nachádzame doma, HLÁSIŤ prípad miestnej polícii,
- 4) v prípade rozsypania prášku na rukáve zadržať dych, zakryť si bez omeškania dýchacie cesty hustou tkaninou a požiadať spoluzamestnanca, aby kontaminovanú končatinu vložil do plastového alebo papierového vrečka a toto upevnil na končatine obviazaním vreckovkou, šatkou, šálom, povrázkom, prípadne samolepiacou páskou,
- 5) pre príslušníkov policajného zboru SI PRIPRAVIŤ zoznam osôb, ktoré sa nachádzali v miestnosti alebo časti budovy v čase zistenia podozrivej zásielky, najmä priamo kontaktovaných s práškom,
- 6) OPUSTIŤ miestnosť a ZAVRIEŤ jej dvere aj časť budovy, aby ďalšie osoby nemohli prísť do kontaktu s podozrivou zásielkou, PRIPEVNIŤ na dvere list papiera s nápisom POZOR ! PODOZRIVÁ ZÁSIELKA! NEVSTUPOVAŤ !
- 7) ZABRAŇOVAŤ vo vstupe dovnútra iným osobám,
- 8) UMYŤ SI ruky mydlom alebo saponátom a vlažnou vodou, aby sa prášok nerozšíril na tvár,
- 9) VYZLIECŤ kontaminované oblečenie, VLOŽIŤ HO do plastového vreca, iného obalu alebo kontajnera a ODOVZDAŤ HO oprávneným osobám prichádzajúcim prípad riešiť,
- 10) čo najskôr SA OSPRCHOVAŤ mydlom a vlažnou vodou od hlavy nadol, NEPOUŽIŤ však žiadne iné dezinfekčné prostriedky, a najmä nie do očí,
- 11) POSKYTNÚŤ príslušníkom policajného zboru horeuvedený pripravený zoznam osôb.

V. Postup manipulácie pri podozrení z kontaminácie miestnosti aerosólom:

Po aktivácii nejakého výbušného zariadenia s tlmeným výbuchom, po obdržaní varovnej informácie o kontaminácii ventilačného systému alebo klimatizácie, prípadne po varovaní o rozšírení biologického prostriedku vo verejnom priestore:

- 1) VYPNÚŤ všetky ventilátory alebo klimatizačné jednotky v miestnosti aj v celej budove,
- 2) ak sme v zamestnaní, UPOZORNIŤ priamo nadriadeného vedúceho zamestnanca a HLÁSIŤ prípad miestnej polícii,
- 3) ak sa nachádzame doma, HLÁSIŤ prípad miestnej polícii,
- 4) pre príslušníkov policajného zboru SI PRIPRAVIŤ zoznam všetkých osôb, ktoré sa nachádzali v miestnosti alebo časti budovy v čase vzniku podozrenia z kontaminácie biologickým aerosólom,
- 5) okamžite OPUSTIŤ danú oblasť (daný priestor),
- 6) OPUSTIŤ miestnosť a ZAVRIEŤ jej dvere aj časť budovy, aby ďalšie osoby nemohli prísť do kontaktu s podozrivou zásielkou, PRIPEVNIŤ na dvere list papiera s nápisom POZOR ! MOŽNÁ KONTAMINÁCIA !, ZABRAŇOVAŤ vo vstupe dovnútra iným osobám,
- 7) POSKYTNÚŤ príslušníkom policajného zboru horeuvedený pripravený zoznam osôb.